

обов'язковість соціального захисту і соціального забезпечення найбільш уразливих верств населення, визначення рівня соціальних стандартів та соціальних гарантій; проведення соціальної політики в державі з метою сприяння зайнятості населення, підвищення його добробуту, рівність доступу кожного громадянина до інтелектуального і духовного розвитку та збереження здоров'я.

Бюджетне забезпечення соціальної функції держави – це сукупність складових соціальної сфери, а також методів, форм, важелів та інструментів, які забезпечують виконання державою соціальної функції. Бюджетному забезпеченню соціальної функції держави, яка на практиці реалізується через видатки державного і місцевих бюджетів на соціальну сферу (освіту, охорону здоров'я, соціальних захист і соціальне забезпечення, духовний і фізичний розвиток) притаманні сукупність методів, важелів, форм і інструментів реалізації.

Література:

1. Крюков О.І. Соціальна політика як необхідна умова функціонування соціальної держави. *Актуальні проблеми державного управління*, 2010. № 1. С. 23-28.

2. Концепція соціальної держави / Центр перспективних соціальних досліджень. URL: <http://cpsr.org.ua> (дата звернення 10.06.2018 р.)

3. Любохинець Л.С. Інституційні аспекти становлення соціальної держави за умов ефективної соціальної політики. *Вісник соціально-економічних досліджень*, 2012. № 1. С. 87-93.

4. Сидор І.П. Бюджетне забезпечення соціальної функції держави. *Світ фінансів*, 2013. № 3. С. 19-29.

Соляник Діана Юріївна

ст. гр. ФМ-11, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доц. Гуцаловська М.Б.

НЕПОДАТКОВІ НАДХАДЖЕННЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ЗРОСТАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Матеріальна самостійність місцевих органів влади є найважливішим фактором демократичного розвитку держави. Реалізація покладених на них функцій можлива лише тоді, коли вони матимуть у своєму розпорядженні достатній обсяг фінансових ресурсів [2].

В умовах ринкових відносин місцеві бюджети дедалі частіше використовують як інструмент забезпечення належних умов для економічного зростання територіальних громад та як основу ефективного

виконання соціальних функцій держави. Зважаючи на це, збільшення їх дохідної частини є однією з найактуальніших проблем. Податкові методи наповнення бюджету починають вичерпуватись, тому варто звернути увагу на можливість зростання саме неподаткових надходжень.

Неподаткові надходження мають певні особливості, порівняно з податковими. До них можемо віднести наступні: для окремих неподаткових надходжень не встановлюються ставки, пільги, терміни сплати, інші елементи, які є обов'язковими атрибутами оподаткування; порядок адміністрування окремих неподаткових надходжень регламентується не Бюджетним кодексом, а спеціальними нормативними документами органів державної влади та управління, рішеннями представницьких та управлінських місцевих органів; більшість неподаткових платежів не відповідає фіскальному критерію регулярності сплати [5].

Відповідно до бюджетної класифікації до неподаткових відносять чотири групи надходжень: доходи від власності та підприємницької діяльності; адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності; інші неподаткові надходження; власні надходження бюджетних установ [1].

Проаналізуємо яке місце у системі доходів місцевих бюджетів посідають неподаткові надходження. Для цього розглянемо статистичні дані за останні 5 років. Це дасть змогу об'єктивно оцінити роль даного виду надходжень і виявити наявні можливості їх збільшення.

Рис 1. Обсяг неподаткових надходжень місцевих бюджетів України за 2013-2017 рр., млрд. грн.*

*Складено автором на основі [4]

З рисунка 1 видно, що динаміка обсягу неподаткових надходжень до місцевих бюджетів протягом усього досліджуваного періоду має чітку зростаючу тенденцію, що є позитивним явищем.

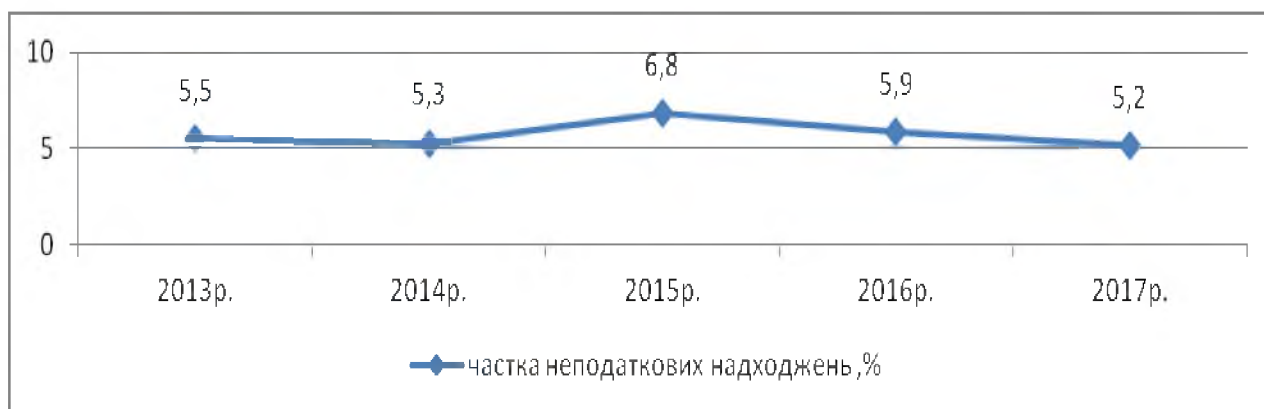

Рис.2 Частка неподаткових надходжень у структурі доходів місцевих бюджетів України у 2013-2017 рр.,%*

*Складено автором на основі [4]

Рисунок 2 показує частку неподаткових надходжень у загальному обсязі доходів місцевих бюджетів. За досліджуваний період цей показник знаходився в межах від 5,2% у 2017 р. до 6,8% у 2015 р. Це свідчить про те, що неподаткові надходження займають досить невелику частку у структурі доходів місцевих бюджетів. Бачимо, що починаючи з 2015 р. прослідковується досить стрімке падіння значимості для місцевих бюджетів даного виду надходжень.

Таблиця 1

Структура неподаткових надходжень місцевих бюджетів України у 2013 -2017рр. (%) *

Вид доходів	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Доходи від власності та підприємницької діяльності	3,7	2,7	2,4	8,1	9
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	15,9	12,9	14,1	15,4	15,3
Інші неподаткові надходження	7,2	6,1	7,6	8,5	10,4
Власні надходження бюджетних установ	73,1	78,2	75,9	68	65,3

*Складено автором на основі [4]

Найбільшу частку серед неподаткових надходжень становлять власні надходження бюджетних установ. Даний вид надходжень відзначається відносною стабільністю, адже протягом досліджуваних років власні надходження становили від 65,3% у 2017р. до 78,2% у 2014р., тому на них рекомендовано звертати особливу увагу при пошуку резервів збільшення дохідної частини бюджету. Це можливо зробити шляхом диверсифікації джерел даного виду доходів, їхній стабілізації та зростанні обсягів, а саме у частині плати за послуги.

З таблиці 1 видно, що доходи від власності та підприємницької діяльності у всі розглянуті роки мають найменшу частку у структурі неподаткових надходжень місцевих бюджетів. Варто звернути увагу на те, що у 2016 та 2017 роках частка даного виду надходжень збільшується, при одночасному зменшенні частки власних надходжень бюджетних установ.

Можна стверджувати, що цей вид доходів характеризується нестабільністю і не може виступати надійним джерелом поповнення місцевих бюджетів. Про це свідчить той факт, що існує тенденція зменшення частки держави у статутних фондах суб'єктів господарювання.

Наступний вид неподаткових надходжень об'єднує адміністративні збори та платежі, некомерційні та побічні доходи. Дана група займає друге місце по своїй значимості та включає в себе широкий спектр видів надходжень. До таких належать: плата за надання адміністративних послуг

(видача ліцензій, державна реєстрація тощо), надходження від орендної плати, державне мито. Щодо резервів зростання таких доходів, то основним напрямком є запровадження нових видів платних послуг, потреба у яких з'являється у певних ситуаціях [3]. Також варто звернути увагу на надходження від плати за оренду цілісних майнових комплексів. Обсяг таких надходжень залежить від вартості майна, що передається в оренду, та розміру річної орендної плати. Для збільшення надходжень необхідно налагодити роботу з підбору об'єктів оренди; покращити стан об'єктів та їх привабливість, створити умови, які б зацікавлювали орендарів у продовженні договорів оренди та підтримці об'єктів оренди в належному стані.

Інші неподаткові надходження займають третє місце серед чотирьох груп. Це зумовлено досить суперечливим складом даної групи, оскільки в ній об'єднуються, як правило, другорядні за суттю і своїм фіскальним значенням платежі. На нашу думку, надходження місцевих бюджетів, які відносять до цієї групи можна збільшити за рахунок перегляду та удосконаленню умов передачі комунального майна в концесію.

Основними напрямками підвищення фіскальної віддачі неподаткової складової доходів місцевих бюджетів доцільно вважати активізацію ролі місцевого господарства у формуванні адекватної соціально-економічної інфраструктури на місцевому рівні, яка базується на створенні ринку конкурентоспроможних бюджетних послуг, розширенні переліку та підвищенні їх якості, запровадженні гнучкого тарифно-цінового механізму [6].

Отже, незважаючи на незначну частку неподаткових надходжень у доходах місцевих бюджетів, не варто недооцінювати їх значення, адже існує чимало резервів для збільшення цих надходжень.

Література:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI, станом на 19.12.2015 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення 30.04.2018 р.)

2. Вівчар О.Й. Проблеми управління неподатковими надходженнями як складової дохідної частини місцевого бюджету. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2011. № 21.8. С. 166-171.

3. Дем'янишин В. Г. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2008. 496 с.

4. Офіційний веб - сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index> (дата звернення 23.04.2018 р.)

5. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 30.04.2018 р.)

6. Кіт В.І. Неподаткові надходження у системі доходів місцевих бюджетів. *Наукові записки*, 2016. 1(52). С. 178-184.

Строєвус Максим Петрович

ст. гр. Фм-11, ТНЕУ

Науковий керівник – к. е. н., доцент Савчук С. В.

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Із впровадженням реформи бюджетної децентралізації посилюється роль місцевих податків і зборів у формуванні місцевих бюджетів, які стають вагомим джерелом фінансування потреб місцевого самоврядування. Трансформаційні процеси, що відбулися в системі місцевого оподаткування щодо механізму справляння місцевих податків і зборів першочергово спрямовані на забезпечення фінансової бази місцевих органів влади, а також є важливою умовою ефективного функціонування об'єднаних територіальних громад. Адже пріоритетним